

UZASADNIENIE

Pozwem z 7 października 2013 roku przeciwko Skarbowi Państwa – Prezydentowi Miasta Ł. powodowie J. W. (1) i J. W. (2) wnieśli o pozbawienie w całości wykonalności tytułu wykonawczego w postaci postanowienia Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi z 10 września 2003 roku, wydanego w sprawie o sygn. akt XVIII Nc 2698/02 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności w dniu 24 czerwca 2005 roku, zobowiązującego powodów solidarnie do zapłaty na rzecz pozwanego należności z tytułu opłaty za użytkowanie wieczyste.

Pozwany nie uznał powództwa i wniósł o jego oddalenie oraz o zasądzenie kosztów postępowania.

Wyrokiem z dnia 12 lutego 2014 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi- Śródmieścia w Łodzi oddalił powództwo i orzekł o kosztach procesu obciążając nimi powodów stosownie do wyniku sporu.

Swe rozstrzygnięcie Sąd I instancji oparł na ustaleniach faktycznych i ocenach prawnych, których najistotniejsze elementy przedstawiają się następująco.

Nakazem zapłaty z dnia 10 września 2003 roku w sprawie o sygnaturze akt XVIII Nc 2698/02, zaopatrzonym w klauzulę wykonalności w dniu 24 czerwca 2005 roku, Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi nakazał J. W. (3) i J. W. (2) solidarnie spłatę należności z tytułu nieuiszczonej opłaty za użytkowanie wieczyste nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...) za 2002 rok na rzecz Skarbu Państwa – Prezydenta Miasta Ł.. J. W. (1) i J. W. (2) nie wnieśli sprzeciwu od powyższego nakazu zapłaty. Na podstawie wyżej opisanego tytułu wykonawczego na wniosek wierzyciela Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Widzewa w Łodzi dokonał zajęcia wynagrodzenia za pracę dłużniczki J. W. (1) celem zaspokojenia należności głównej w kwocie 690,62 zł oraz należności ubocznych, w tym odsetek naliczonych do dnia 30 września 2013 roku na kwotę 972,40 zł.

Powodowie J. W. (1) i J. W. (2) są użytkownikami wieczystymi nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...) na prawach wspólności majątkowej małżeńskiej w udziale 1/10. J. W. (2) przysługuje ponadto udział 9/10 w tymże prawie nabyty w drodze dziedziczenia po matce D. W.. Właścicielem gruntu jest Skarb Państwa. Powodowie zostali ujawnieni jako użytkownicy wieczystości wyżej opisanego gruntu, dla którego prowadzona jest księga wieczysta o numerze (...), wpisem z dnia 31 grudnia 1993 roku. Wpisem z 11 kwietnia 2012 roku w dziale I-O powyżej księgi ujawniono budynek handlowo – usługowy.

W uzasadnieniu wyroku z 23 stycznia 2003 roku (II CKN 1155/00), oddalającego kasację powodów w sprawie z powództwa J. W. (2), J. W. (1) i D. W. przeciwko Zakładom Produkcji (...) Spółdzielni Pracy w Ł. w likwidacji o odszkodowanie i eksmisję, Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że umowa sprzedaży na rzecz powodów prawa użytkowania wieczystego gruntu z pominięciem własności budynków posadowionych na tym gruncie, zawarta 23 grudnia 1993 roku, jest nieważna. Nie toczy się obecnie żadne postępowanie zmierzające bezpośrednio do uregulowania stanu prawnego przedmiotowej nieruchomości.

Z petitum pozwu wynika, że powodowie opierają swoje roszczenie na podstawie wynikającej z art. 840 § 1 pkt 2 KPC. Zgodnie z treścią powołanego przepisu dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie.

Powództwo, którego podstawą jest wymieniony art. 840 § 1 pkt. 2 KPC, nie może naruszać powagi rzeczy osądzonej. Art. 840 KPC w żadnym razie nie uchyla bowiem art. 365 k.p.c. o mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia wobec stron i sądu. Nie uprawnia też sądu rozpoznającego powództwo opozycyjne do uchylecia prawomocnego orzeczenia.

Orzeczenie wydane w sprawie między dłużnikiem (powodem) a wierzycielem (pozwany) co do ustalonego w sentencji orzeczenia świadczenia wiąże bezwzględnie sąd rozpoznający powództwo z art. 840 KPC.

Podstawa powództwa z art. 840 § 1 pkt. 2 k.p.c. oparta jest na zdarzeniach, które nastąpiły po powstaniu tytułu egzekucyjnego. Aby nie doszło do naruszenia powagi rzeczy osądzonej, sąd rozpoznający powództwo opozycyjne z art. 840 KPC winien badać jedynie zdarzenia, których nie mógł wziąć pod uwagę sąd orzekający w postępowaniu, w którym powstał tytuł wykonawczy. Są to tego rodzaju zdarzenia, które zaszły po powstaniu tytułu egzekucyjnego i spowodowały wygaśnięcie zobowiązania dłużnika lub niemożność jego egzekwowania.

Powództwo z art. 840 KPC nie jest bowiem nadzwyczajnym środkiem odwoławczym. Jego założeniem nie jest wadliwość orzeczenia sądowego, jak przy środkach odwoławczych, ani pokrzywdzenie niekorzystnym orzeczeniem sądowym. Dla powództwa z art. 840 KPC problem ewentualnej wadliwości prawomocnego orzeczenia jest obojętny.

W przedmiotowej sprawie powodowie opierają żądanie pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty z dnia 10 września 2003 roku, na twierdzeniu, że nie byli prawowitymi użytkownikami wieczystymi tej nieruchomości w okresie, za który obciążono ich opłatą objętą tytułem wykonawczym. Jak twierdzą powodowie, umowa z 23 grudnia 1993 roku, mocą której mieli nabyć prawo użytkowania wieczystego nieruchomości, jest nieważna, ponieważ nie obejmowała – obok przeniesienia na nich prawa użytkowania wieczystego gruntu – także przeniesienia prawa własności posadowionych na tym gruncie budynków. Na potwierdzenie powyższej okoliczności powodowie powołują się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2003 roku. Nawet przy założeniu, że wyrok ten dotyczy nabycia praw do tej samej nieruchomości, za którą opłata objęta jest kwestionowanym w tym postępowaniu tytułem wykonawczym, czego z treści wyroku nie sposób wyczytać, należy podkreślić, że nieważność umowy opisanej w uzasadnieniu tego wyroku jest okolicznością, która zaistniała wcześniej, aniżeli kwestionowany tytuł. Jeśli umowa jest dotknięta wadą powodującą jej nieważność, to taka umowa jest nieważna od samego początku, a orzeczenie sądowe jedynie okoliczność tę może potwierdzić. Fakt ten, z którego powodowie próbują wywodzić skutki prawne w niniejszym postępowaniu, zaistniał zatem 23 grudnia 1993 roku. Co więcej, powodowie uzyskali wiedzę o tym fakcie nie później niż w kwietniu 2003 roku, a zatem także przed powstaniem tytułu egzekucyjnego. Okoliczność tę mogli podnieść w sprzeciwie od nakazu zapłaty, czego jednak nie uczynili. Należy podkreślić, że w ocenie sądu nie istniały obiektywne okoliczności uniemożliwiające zwalczanie przez powodów nakazu zapłaty, zanim stał się prawomocny, z powołaniem się na nieważność umowy sprzedaży prawa użytkowania wieczystego i wynikającego stąd braku podstaw do naliczania wobec powodów opłaty. Z tego punktu widzenia okoliczność, że w księdze wieczystej nr (...), prowadzonej dla spornej nieruchomości, w kwietniu 2012 roku został ujawniony budynek również nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Powyższe orzeczenie apelacją w całości zaskarżyli powodowie żądając jego zmiany i „wydanie orzeczenia co do istoty sprawy” ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Jakkolwiek apelacja nie stawia formalnie żadnych zarzutów skarżonemu rozstrzygnięciu, to z jej uzasadnienia wynika, że powodowie kwestionują zakres przeprowadzonego postępowania dowodowego. Powodowie wywodzą także, że zobowiązanie wygasło wobec złożenia wierzycielowi oświadczenia o potrąceniu z dnia 12 marca 2014 r.

Pozwany nie złożył odpowiedzi na apelację.

Rozpoznając apelację Sąd Okręgowy zważył co następuje.

Apelacja jest oczywiście bezzasadna i jako taka podlega oddaleniu.

Na wstępie zaznaczyć należy, że Sąd Okręgowy w pełni podziela poczynione przez Sąd I instancji ustalenia faktyczne i dokonaną na ich podstawie ocenę prawną i przyjmuje je za własne. Jak się wydaje z lektury uzasadnienia apelacji jej istota wynika z głębokiego niezrozumienia charakteru i istoty powództwa przeciwegzekucyjnego.

Powództwo o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego przewidziane w art. 840 KPC jest jedną z form merytorycznej obrony dłużnika przed egzekucją. Powództwo to określane mianem opozycyjnego, nie służy ponownemu merytorycznemu rozpoznaniu sprawy zakończonej prawomocnym orzeczeniem. Wytaczając powództwo opozycyjne dłużnik powinien wykazać, że tytuł wykonawczy nie odpowiada istotnemu i rzeczywistemu stanowi rzeczy. W wyniku rozpoznania powództwa opozycyjnego nie jest dopuszczalna merytoryczna zmiana uprzednio wydanego prawomocnego orzeczenia w oparciu o art. 840 KPC (wyr. SN z 12.12.1972 r., II PR 372/72, OSPiKA 1973, Nr 11, poz. 222). Podstawą powództwa opozycyjnego nie jest właściwa dla środka zaskarżenia wadliwość orzeczenia sądowego, będącego składnikiem tytułu wykonawczego. W związku z tym na podstawie art. 840 nie jest dopuszczalna merytoryczna zmiana uprzednio wydanego prawomocnego orzeczenia. Podważenie prawomocnego orzeczenia może bowiem nastąpić w trybie nadzwyczajnego środka zaskarżenia (zob. wyr. SN z 12.12.1972 r., II PR 372/72, OSP 1973, Nr 11, poz. 222). W żadnym wypadku wyrok uwzględniający powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności nie zmienia treści orzeczenia sądowego stanowiącego element składowy tytułu wykonawczego, a dłużnik nie może kwestionować treści tytułu egzekucyjnego w postaci prawomocnego orzeczenia sądowego, albowiem orzeczenie to wiąże sąd w sposób wyłączający ponowne badanie stwierdzonego w nim obowiązku. W tym kontekście zupełnie niezrozumiałe są sprecyzowane przez powodów zarzuty co do kształtu przeprowadzonego postępowania dowodowego i formułowane przez nich wnioski dowodowe. Powtórzyć zatem wypada, że Sąd orzekający prawidłowo oddalił wniosek dowodowy powodów o zobowiązanie pozwanego do złożenia do akt sprawy „pозwów, będących podstawą wydania nakazów zapłaty w sprawach XVIII Nc 2698/02”, uznając przede wszystkim, że realizacja tego wniosku nie może przysłużyć się do rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Pozew ów był bowiem przedmiotem rozpoznania w sprawie toczącej się pod sygnaturą akt XVIII Nc 2698/02, zakończonej prawomocnie wydaniem nakazu zapłaty. Zarówno powództwo jak i apelacja opierają się na twierdzeniu, że powodom nie przysługiwało prawo użytkowania wieczystego nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...) i wobec tego nie powinni zostać obciążeni opłatą objętą kwestionowanym tytułem wykonawczym. Powództwo odwołuje się zatem do zdarzenia (zawarcia nieważnej umowy sprzedaży prawa użytkowania wieczystego), które miało miejsce przed powstaniem tytułu egzekucyjnego. W efekcie zmierza ono do podważenia treści orzeczenia sądu, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności, a co za tym idzie ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy.

Zdarzenia prowadzące do wygaśnięcia lub niemożności egzekwowania zobowiązania mogą być podniesione w powództwie opozycyjnym, jeżeli wystąpiły po powstaniu tytułu egzekucyjnego, a jeżeli tytułem jest orzeczenie sądowe także po zamknięciu rozprawy.

Do zdarzeń, wskutek których zobowiązanie wygasło, wypada zaliczyć przede wszystkim wykonanie zobowiązania (art. 450 KC), świadczenie w miejsce wykonania (*datio in solutum* - art. 453 KC), niemożliwość świadczenia będąca skutkiem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności [art. 475 KC;], potrącenie (art. 498 KC), odnowienie (art. 506 KC), zwolnienie dłużnika z długu przez wierzyciela (art. 508 KC). Zdarzeniami, wskutek których zobowiązanie nie może być egzekwowane są przede wszystkim przedawnienie roszczenia stwierdzonego tytułem egzekucyjnym (por. art. 117 § 2 KC), a także odroczenie spełnienia świadczenia lub rozłożenie go na raty przez wierzyciela. W tym zakresie za nieskuteczny uznać należało zgłoszony przez powodów w postępowaniu apelacyjnym zarzut potrącenia z uwagi na nie podjęcie przez powodów nawet próby wykazania, że przysługuje im wobec pozwanego jakakolwiek wymagalna wierzytelność nadająca się do potrącenia.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy nie znalazł usprawiedliwionych podstaw do uwzględnienia apelacji i działając na podstawie art. 385 KPC orzekł jak w sentencji.